

DEL MONTSENY A LA
MALADETA. EXCURSIÓ
D'EMILI JUNCADILLA
I JOAN BAPTISTA
D'AGUILAR-AMAT

DAVID VILASECA I BASCO

Aprofitant les festes de Nadal de 1909, dos joves naturalistes pertanyents a l'alta burgesia Barcelonina decidiren fer una excursió al Montseny per tal d'enfilar-se fins a dalt de tot del Turó de l'Home i Les Agudes. Ambdós feia poc que s'havien convertit en entusiastes excursionistes que compartien el gust per la naturalesa i per la vida al camp. Ben aviat, serien socis de l'acreditat Centre Excursionista de Catalunya i membres destacats de la Institució Catalana d'Història Natural.

L'un, Emili Juncadella i Vidal-Ribas (1885-1936), enginyer industrial i empresari, era un autèntic «sportman» de l'època, entusiasta de la cultura física en contacte directe amb la natura. De jove havia començat a fer diverses sortides per Collserola, pel Garraf, a Montserrat i també pels voltants de Camprodon. A més de les preceptives jornades de caça, una altra de les seves grans afeccions. L'estiu del 1908 havia descobert l'alt Pirineu durant una estada estival a la vila termal de Banheras de Luishon, on assolí diversos cims i descobrí un món que el va encisar fins al punt de tornar-hi cada any.

Al CEC, un grup de jovent acabava de crear una nova secció, la d'Esports de Muntanya, que encaixava com anell al dit amb els seus afanys, si bé, com a naturalista no descuidaria pas la seva col·lecció de coleòpters i lepidòpters i el seu interès pels temes científics. Després d'una excursió i un cop a casa, escrivia les seves impressions en un quadern, al que hi afegia també anotacions referents a la flora, la fauna i els minerals observats.

L'altre, en Joan Baptista d'Aguilar-Amat i Banús (1882-1936) estava a punt d'acabar la carrera d'enginyer, hi si bé compartia moltes de les excursions amb el seu amic Juncadella, el seu interès principal era el científic, que el portà a formant-se com a zoòleg, especialista en malacologia i mastozoologia, treballant al Museu Martorell. L'any 1908 publicà els seus primers treballs científics i fou un dels primers que va començar a estudiar els mol·luscs del Montseny, començant a realitzar-hi excursions per tal de recol·lectar-ne exemplars.

El citat quadern¹ de l'Emili Juncadella, trobat al castell de Montesquiú, antiga propietat de la família, consta d'un total de vint excursions fetes majoritàriament als Pirineus durant el període 1908-1913, un testimoni excepcional de l'excursionisme que es practicava en aquella època, només a l'abast de certes elits socials. En el cas que ens ocupa, ens descriu de manera molt breu

dues primeres excursions portades a terme al Turó de l'Home, Les Agudes i al cim del Matagalls.

Amb l'arribada de l'hivern, quan projectar una sortida al Pirineu era força complicat, principalment per les males comunicacions del país, el Montseny resultava ser la muntanya ideal, a prop de Barcelona i amb prou al·licients, tant paisatgístics i ecològics com per atreure la mirada d'excursionistes i naturalistes, com si hi havia neu, pels primers esquiadors.

MONTSENY

27 de Diciembre, 3 ½ de la mañana: noche espléndida; luna llena, halo lunar magnifico, no hace frío, se ve como en pleno día. Salimos en automóvil con mi amigo Juan de Aguilar-Amat y, después de una gran vuelta para evitar la mala carretera, llegamos a Campins antes de las 7.

Emprendemos la marcha hacia el NE por entre monte bajo y alcornoques y en 1 ¼ h estamos en una fuente de buena agua donde almorzamos. Vista extensa con último término en las sierras de Barcelona.

1 ¼ h más de subida en la misma dirección nos lleva al collado de Sta. Helena. Aparecen en el fondo los Pirineos nevados.

Cambiando de rumbo seguimos la carena al O hasta el «Turó de Sta. Helena» y luego, por interminables praderas cuya pendiente se acentúa a veces bastante y algún corto paso de piedras, llegamos al punto culminante del Montseny, el «Turó de l'Home» (1741m) (3 ¾ h de Campins).

La vista desde el «Turó de l'Home» es panoràmica y resulta cóncava por carecer de primeros términos. N y NO, la cadena nevada de los Pirineos; desde el Canigó y Puigmal hasta Estats y el macizo del Montardo del valle de Arán: las sierras del Cadí, las montañas de Berga y Solsona, el llano de Vich, etc. Al O «Matagalls», «Sn. Marsal» y las comarcas de Sallent y Manresa. Al SO «Sn. Llorens del Munt», «Montserrat»... y al S Barcelona y las montañas que la rodean, las sierras de Garraf sobre las que descuella la Morella. En los límites del horizonte SE, por entre la bruma, asoman las montañas de Mallorca y, por la parte de levante, toda la costa catalana con el mar por fondo.

Seguimos por el flanco de la carena hasta las Agudas (vista análoga a la del Turó) y de allí bajamos hacia Sta. Fé. Paramos a comer a la entrada del bosque y continuamos luego por él hasta la ermita y hospedería, donde encontramos el camino que, por el collado de Sta. Helena y el itinerario de la mañana, nos lleva a Campins (5 ¼ de la tarde).

Total 7 horas de marcha bastante rápida.

Barcelona, Enero de 1910

Les pàgines del quadern segueixen amb el relat d'una excursió a Núria feta per la festa de Carnestoltes de 1911, també amb en Joan. Entremig però, hi amb una lletra més petita donat el poc espai disponible, hi escriu posteriorment una exigua crònica d'una excursió al Matagalls.

El 5 de Enero de 1912 volvimos al Montseny con Juan de Aguilar-Amat. Salimos por la tarde de Viladrau haciéndonos presentir ya los rugidos del viento en los bosques de hayas, lo que nos esperaba más arriba. Al llegar a Matagalls nos embistió un verdadero huracán que nos impidió quedarnos mucho rato en la cima. La vista es parecida a la del otro macizo, pero éste es más pintoresco por estar cubierto de bosque. Bajamos al pueblo de Montseny y, a la mañana siguiente, salimos para Gualba por el collado de Sta. Helena y Santa Fé.

Després d'aquestes primeres ascensions iniciàtiques, Juncadella seguiria molt actiu explorant i pujant muntanyes arreu, als Encantats, Aneto, Perdiguer, Mont Perdut, als Picos de Europa i en pocs anys es convertiria en un experimentat muntanyenc, fortament influenciat pel compte Henry Russell i el seu llibre *Souvenirs d'un Montagnard*², text essencial del Pirineïsme. Josep Maria Guilerà i Albiñana, que havia coincidit amb Juncadella al Centre i en alguna sortida, ens deia: «No creo equivocarme si digo que su gran ideal era seguir las huellas de este personaje con sus también solitarias andanzas³». Certament fou un pioner de l'escalada i de l'esquí a casa nostra amb un bon currículum que incloïa algunes primeres ascensions, principalment a la zona de la Maladeta, massís on avui una agulla de la cresta de Cregüenya porta el seu nom en homenatge.

Generalment solia anar sol, llevat d'un grup selecte de bons amics del Centre que l'acompanyaven de vegades, com d' Aguilar-Amat o bé Josep Maria Milà i Camps (1887-1955), el mateix que l'any 1926 va ser nomenat compte del Montseny pel rei Alfons XIII, segons diuen per la seva afició excursionista envers aquest massís. Fou també artífex de la creació del Patronat de la Muntanya del Montseny i, durant uns anys, president de la Diputació de Barcelona.

El popular mossèn Jaume Oliveres i Brossa (1877-1957), fill de La Garriga i un bon coneixedor del Montseny -inspirador de la Matagalls-Montserrat- amb el qual Juncadella havia compartit sortides a la muntanya i un llarg viatge per Àfrica, a més de costejar-li el seu projecte de fer una capella dedicada a la Verge de les Neus, a la falda de la Maladeta. Hi també cal esmentar a Josep Maria de Pallejà i Ferrer-Vidal, (1891- ?) esportista que practicava l'esgrima, jugador de polo i experimentat caçador i pescador, especialment conegut pels seus viatges a l'Àfrica i per les batudes que feia a la recerca de l'ós als Pirineus.